

Islamolog skærer igennem alt vrøvlet og viser Muhammeds mange ansigter

Religionshistoriker og islamolog Jakob Skovgaard-Petersen er rette mand på rette tid og sted. Hans nye bog om Muhammed – eller rettere: om alverdens ideer om Muhammed – er et smukt eksempel på, hvordan sagkundskab og solid indsigt slår enhver populisme og letkøbt forklaring til jorden.

BOGER

MIKAEL ROTHSTEIN

Jakob Skovgaard-Petersen, Muslimernes Muhammad - og alle andres. Gyldendal. 447 sider, 350 kroner. Udkommer i dag

Muhammed var et ganske almindeligt menneske. Vi ved meget lidt om ham, men den religiøse fantasi har været på arbejde i mange hundrede år, og i fortællingerne er han med tiden blevet en særdeles fyldig person. Præcis ligesom Jesus, Buddha, Zarathustra eller andre af de gamle religionsstiftere, sektledere, eller hvad man nu foretrækker. Muhammed er blevet formet og omformet igen og igen, og Jakob Skovgaard-Petersen fortæller om hvorfor og hvordan.

Jesus-forskningen siger man som ren rutine, at hver tid og hvert sted har sin egen Jesus, og vejen fra den mytiske skikkelse til den historiske virkelighed er fyldt med huller, skærver og skarpe sving. Det samme gælder for Muhammed. Vi

PROFET. Ifølge islam er Muhammed den sidste profet. Her ses han med en af forgængerne, Jesus. Foto: fra bogen

kan ret enkelt se, hvad folk i tidens løb har forestillet sig om ham, men kun vanskeligt udfolde de historiske fakta. Muhammed er et hagiografisk produkt – han bor i en helgenfortælling. Mange helgenfortællinger, faktisk.

Det er bogens vigtigste pointe. Mennesker former deres guder og hellige mænd og kvinder, som de vil, og Muhammed er derfor sine tilhængeres udtryk mere end

sit eget. Sine mange forskellige tilhænger, for der har aldrig været én Muhammed, fordi der aldrig har været én slags muslimer eller en slags islam. Muhammed er netop muslimernes Muhammed, men i det øjeblik andre forholder sig til ham, bliver han også deres.

Tegningerne spøger stadig

Det er trist, men uundgåeligt, at et særligt perspektiv trænger sig på. Muhammed-tegningerne spøger stadig, og forfatteren tager tyren ved hornene. Jakob Skovgaard-Petersen undersøger årsagerne til balladen og forklarer, at det ikke var teg-

ningerne i sig selv så meget som nedgørelsen af profeten, det handlede om. Muhammed, fordi der aldrig har været én slags muslim eller en slags islam. Muhammed er netop muslimernes Muhammed, men i det øjeblik andre forholder sig til ham, bliver han også deres.

Det havde de utvivlsomt ret i. Det var et særligt Muhammed-billede, der blev angrebet, og et andet, der blev forsvaret. Og mellem dem flyder alle de andre. Man kan ikke forvente, at de stridende parter

vil sætte sig ind i tingene. Men man kan håbe, at den nye bog vil bidrage til en større indsigt og til en bedre dømmekraft i debatten.

Bogen går tematiske til værks, men er historisk bygget op. Fra de tidligste få kilder, hvor fokus snævrer ind, til nutidens uoverskuelige virkelighed. Den tidligste kilde til Muhammeds liv blev skrevet omkring 200 år efter hans død i år 632, men bygger på en 100 år yngre kilde, som nu er tabt. Der er altså stor afstand fra beretningens tid og til de begivenheder, den tænkes at fortælle om. Præcis som i tilfældet Jesus og de nytestamentlige tekster. Alene

derfor må alle tanker om præcise historiske efterretninger vige.

Læseren bliver aldrig skuffet

Den tidligste beretning, Ibn Hishams, kom til at danne grundlag for eftertidens forestillinger. Menighedernes, de kristnes, sunniernes, shiitternes, sufiernes og naturligvis danskernes Muhammed. Og videre teatrets, de koloniseredes, selvstændighedens, islamisternes, jihadisterne, massemediernes, skandalernes og missionærernes Muhammed.

Listen er fra bogens indholdsfortegnel-

Se, som i tilknytning til hvert tema giver en oplysende sætning: profeten som menneskelig model, som stamfader, som kærlighedsobjekt, som moderne gentleman, visionær anti-imperialist, retfærdig statsmand, forløseren fra det jordske liv etc. Listen er løfterig, og læseren bliver aldrig skuffet. Heller ikke, når vi nærmer os de temaer, som må kalde på de fleste læsers opmærksomhed: 'Portrætter til grin og græmmelse' og profeten som 'middel og mål'.

Skovgaard-Petersens fortrolighed med emnet lyser ud af bogens sider, og man nyder læsningen på samme måde, som man kan begejstres af en smuk samling på et fint møbel

Skovgaard-Petersens fortrolighed med emnet lyser ud af bogens sider, og man nyder læsningen på samme måde, som man kan begejstres af en smuk samling på et fint møbel. Der hersker en analytisk-kritisk tone i alle kapitler, og det akademiske perspektiv kommer derfor til sin fulde ret.

Når man tænker over, hvor meget vrøvler skrives om islam og muslimer, dels af islams modstandere, dels af muslimer selv, er der virkelig grund til at glæde sig over en fremstilling, hvis lodighed ikke kan diskuteres. Bogen er smuk, teksten klar og illustrationerne instruktive. Og alle kan læse med.

kultur@pol.dk

Fra kammerspil til psykodramatisk voksenvuggevise

'Se på mig når jeg taler til dig' gransker en dunkel psykologi uden at forfalde til banaliteter.

TEATER

ALEXANDER VESTERLUND

Se på mig når jeg taler til dig. Husets

Teater. Dramatikere: Monica Isakstuen. Instruktion og scenografi: Peter Dupont Weiss. Til 10. dec.

Man kan godt mærke, at 'Se på mig når jeg taler til dig' er skrevet af en forfatter, der normalt skriver digte og romaner, nemlig norske Monica Isakstuen. Stykket er hendes debut som dramatiker, og jeg værdsætter teksten som tekst, fordi den sprudler af vilde billeder og mystiske psykologiske forbindelser, men spørger indimellem også mig selv: Ved teksten, at den skal spilles? Fungerer den på en scene? Ligger den godt i munden?

Det gør den stort set hos Sarah Boberg og Morten Hauch-Fausbøll. Selv om de har at gøre med en tekst, der føles mere skrevet end talt, spiller de den, som om stykket var et hvilket som helst kammerspil og ikke den psykodramatiske vuggevise, der vel i en eller anden forstand er tale om her. At der på den måde er noget malplaceret over dem på scenen, gør jo kun det hele passende uroligt. Hvordan

de virkelig kommer på arbejde med teksten, er i sig selv et syn værd. Som om de ikke har det svært nok i forvejen.

I første del møder vi en mor og en søn i forskellige situationer. Han ligger med hovedet i hendes skød, de taler til hinanden eller fortæller sammen historien om, hvordan han begik et overgreb, så moren synes at være medskyldig. Alle grænser flyder – i det filosofiske mellem tider og steder, i det nære mellem omsorg og overgreb og altså mellem forældre og deres børn.

I anden del er rollerne byttet om. Til tænerne af 'Giftes med farmand' møder vi en far og hans datter. Han skal vænne sig til, at hun ikke længere er hans lille pige, og til at begynde med ligger han død på gulvet. Hauch-Fausbøll kan ganske meget med meget lidt i det groteske nærvær. Både han og Boberg skal forsøge at give krop til det abstrakte virvar, stykket er, og det

gør de iført det samme grå jakkesæt som for at gøre kontrasten mellem det civiliserede ydre og det kaotiske indre mere mærkbar.

Er farens pik immun?

En lignende effekt har scenens skræbete røde rum, hvor der ikke er så meget andet end en række af stole. Det er også et rum, der med sine tunge gardiner ligner kammerspillets typiske stue. Det er den teatertradition, stykket forholder sig til. Det er et samtalenes rum, hvor hemmeligheder skal frem i lyset. Er farens pik immun over for datteren? Ikke et spørgsmål, man hører hver dag i dansk teater. Tidligere taler

Hauch-Fausbøll kan ganske meget med meget lidt

moren om, at man kan få orgasme af amning, mens sønnen, der både er baby og voksen, laver suttelyde ind i mikrofonen – en af de eneste rekvisitter, der er.

Men det er også et rum, der sandelig ikke overholder handlingens, stedets og tidens enhed. Det er snarere et stykke, der siger, hvad nu, hvis alle mekanismer i en relation og alle sider af mennesket – fra vugge til grav – blev synlige i et og samme rum? Så kan man godt forstå, at moren i begyndelsen udtrykker et behov for at meditere, trække vejret og bare være til. »Hvordan har jeg det lige nu«, spørger hun.

Resten af stykket ligner sindets usorterede tankestrømme, der ikke kender til nogen kronologi, og hvor det impulsive er den eneste logik. Det er lige så kryptisk, som det er lige ud af posen, og det taler måske også om, hvor svært det er i dag at tale klart med hinanden om, hvad der

egentlig sker på bunden af sindet. Men hjertet slår, kroppen er her. »Erindringer sidder i muskelhukommelsen«, som moren siger.

Der er masser af ting at glæde sig over, lyder det ironisk. Vi hører om en søn, der er »derinde«. Hvordan forholder hun sig til, at han, hendes egen søn, er blevet en enspænder, en onanist, en blotter? Hvordan kan babyen, der ligger i skødet, også være en overgrebsmand?

Selv om moren proklamerer, at man ikke kan finde svar i barndommen, er vi vidner til, hvordan den alligevel aldrig kan forlade scenens virkelighed. Det bliver til en form for dystopisk determinisme, hvor tiden på den ene side ikke eksisterer, mens vi på den anden side får fremvist nogle dystre årsagssammenhænge, der blotter mennesket, og som næsten ikke er til at holde ud at kigge på.

alexander.vesterlund@pol.dk

Bogfestival 2020

Kald det kærlighed

Vi åbner vores hjertes for den litteratur, der handler om kærlighed.

Oplev Tine Høeg, der med romanerne 'Nye rejsende' og 'Tour de chambre' vittigt fanger både det smukke og det hæslige i vores omgang med forelskelse og venskaber i sine præcise og koncise replikker. Mød Olga Ravn, der ved, at kærlighed ikke nødvendigvis er noget, der er givet ved fødslen. Det kan tage måneder at lære at elske sit barn efter det drama, en fødsel er. Og så skal vi sammen med videnskabsjournalist Lone Frank undersøge, hvad kærlighed overhovedet er ud over oxytocin og kulturelle forestillinger?

Du er hermed inviteret til en hyggelig efterårsdag i PRESSEN i godt litterært selskab, når Politikens litteraturredaktør Jes Stein Pedersen byder velkommen i en kærlig læsekub med tre forfattere i særklasse. Vi holder både hjertet og kaffen varm. Arrangementet er en del af Bogfestival 2020.

Søndag 8. november kl. 11-13.30. Dørene åbner kl. 10.30
PRESSEN, Politikens Hus, Vester Voldgade 33, porten, Kbh V
Pluspris 120 kr. Pris uden abonnement 195 kr. Studiekorthavere 90 kr.

Læs mere og køb billet på politikensbillet.dk/live

Mød tre forfattere